

Anna Nordström
Avdelningen för kemi, miljö- och fodersäkerhet

YTTRANDE
2020-05-18

Dnr SVA 2020/203

Miljödepartementet
103 33 Stockholm

m.remissvar@regeringskanliset.se
Kopia: annika.lofgren@regeringskansliet.se

Yttrande – Hållbar slamhantering, betänkande SOU 2020:3

Ert dnr M2020/00078/KE

Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) har anmodats inkomma med synpunkter på betänkandet ”Hållbar slamhantering” från Miljödepartementet och önskar framföra följande synpunkter.

Betänkandet är omfattande och väl genomarbetat. SVA instämmer i utredningens övergripande överväganden och förslag. SVA välkomnar tydligare krav för framtidens hantering av avlopp, avfall och kretsloppsresurser med en uppdaterad reglering av slamspridning.

SVA yttrar sig utifrån vetenskapligt perspektiv inom våra expertområden, smittskydd, hygienisering och antibiotikaresistens, samt foder- och livsmedelssäkerhet. Utifrån detta menar SVA att det är möjligt att utforma krav gällande spridning av slam så att riskerna minimeras och nyttan av näringsåterföring tillvaratas. Av detta följer att betänkandets alternativ 1, ett totalt förbud mot slamspridning, enligt SVA:s bedömning inte enbart försvårar cirkulära flöden av växtnäring utan även saknar vetenskapligt stöd, och att vi stöttar alternativ 2, ett generellt förbud med möjlighet till undantag för hygieniserat och kvalitetssäkrat slam.

SVA instämmer i att Naturvårdsverket är lämplig huvudman för fortsatt arbete med att ta fram kompletterande reglering, men för att bedrivas effektivt bör det ske i nära samverkan med andra myndigheter. Att, som utredningen föreslår, även upprätta en permanent central kompetens- och stödfunktion för avloppsfrågor och resurser i kretslopp är nödvändigt för att åstadkomma en heltäckande och konsekvent hantering av avfalls- och avloppsfraktioner och andra restproduktioner

KOMMENTARER

Nedan kommenteras delar av betänkandet mer i detalj. Dessa kommentarer ska ses som medskick till fortsatt arbete.

Kapitel 8 Riskbedömning

Gällande smittspridning inklusive spridning av antibiotikaresistens instämmer vi i att dessa risker bör kunna begränsas genom att goda rutiner tillämpas i hela processen. Detta inkluderar bland annat hygienisering av slammet innan spridning till produktiv mark. SVA önskar dock i samband med fortsatt arbete förtydliganden till punkterna nedan:

- Diskussionen runt antibiotikaresistens bör inte kopplas till 8.3.4 om läkemedelsrester utan till kapitel 8.3.6 om mikroorganismer, då dessa har överlappande resonemang och där kunskap, erfarenheter och slutsatser från smittämnen (bakterier) kan vara relevanta att tillämpas även för antibiotikaresistens.
- Diskussionen angående smittoämnen och antibiotikaresistens hålls alltför generellt menar SVA eftersom skillnaderna kan vara stora beroende på vilken form av smittämnen respektive antibiotikaresistens som diskuteras. Skillnaderna gäller både hur olika smittoämnen och resistenser påverkas av exempelvis hygieniseringsprocesser och hur kunskapsläget ser ut. Exempelvis bör kunskapen anses vara relativt god angående salmonella medan det för andra bakteriearter, protozoer och virus kan vara sämre. Samma resonemang gäller för läkemedelsrester där det råder stora skillnader i effekt av behandling beroende vilken substans som avses.
- Resonemanget runt smittämnen och antibiotikaresistens fokuserar på huruvida anrikning sker eller inte kopplat till slam men aspekter såsom urlakning, aerosoler eller arbetsmiljö berörs inte till någon större utsträckning.

Mot bakgrund av ovanstående förutsätter vi att uppdaterad kunskapsmanställning och riskbedömning genomförs av myndigheterna inför framtagande av föreskrifter. I detta arbete bör förslag på hygieniseringskrav ingå, förslagsvis med utgångspunkt i uppdatering och utveckling av de föreslagna hygieniseringskraven som presenterades 2013 i rapporten Hållbar återföring av fosfor – Naturvårdsverkets redovisning av ett uppdrag från regeringen. Separata riskbedömningar måste göras för de olika fraktioner utredningen innefattar i begreppet slam, då det finns betydande skillnader i innehåll av oönskade ämnen dem emellan.

Kapitel 9 Förbud mot att sprida slam

Definitionen av slam är central då förslagen till reglering får olika effekt beroende på hur man väljer att definiera slam. Vi kan se att det är en fördel att närliggande material omfattas av en samlad reglering. Vi instämmer dock inte i att det är svårt att logiskt argumentera för att källsorterade fraktioner inte skall omfattas av samma reglering som det som strikt definieras som avloppsslam, då deras innehåll av både näringsämnen och oönskade ämnen kan skilja sig betydligt. SVA instämmer i att det slam som sprids bör spridas där det gör nytta, det vill säga på produktiv mark, och att det är främst övrig spridning som bör upphöra, vilket betänkanedets alternativ 2 medger. Viss användning kan vara olämplig men detta bör i tillräcklig omfattning regleras av producentansvaret i livsmedels- respektive foderlagstiftningens. Vi anser därför inte att det krävs ytterligare

reglering av vilka grödor som får odlas på mark som gödslas med slam. Dock kan det finnas ett behov av att myndigheterna bistår i att ta fram riskbedömningar samt branschriktlinjer för användning av gödselmedel i odling.

Det föreslagna undantaget från föreslagen reglering vid dispens för eget omhändertagande, samt att sådan dispens även kan omfatta spridning på närliggande jordbruksmark av en lokal verksamhetsutövare, är nödvändigt för att realisera lokala kretslopp. Det krävs sannolikt även att myndigheterna tar fram ett stöd till kommunerna för den riskbedömning som ligger till grund för dispens för att en sådan hantering ska bli ett realistiskt alternativ. Enligt vår erfarenhet kan i annat fall oförutsägbarhet, administrativ börda och skillnader i bedömningar mellan olika kommuner innebära ett hinder.

Undantagsbestämmelser som behövs vid genomförandet av alternativ 2 måste innehålla tillräckligt hårda krav på hantering och hygienisering av avloppsslam för att spridning inte skall utgöra en betydande risk för miljön eller för människors och djurs hälsa. Utöver detta kan certifieringssystem som Revaq och SPCR148 även fortsättningsvis stimulera till kontinuerligt förbättringsarbete.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektören Ann Lindberg. I den slutliga handläggningen har deltagit laboratorn Ann Albihn, forskaren Stefan Börjesson, forskaren Josefine Elving, och forskaren Erik Nordkvist samt biträdande statsveterinären Anna Nordström, föredragande.

Med vänlig hälsning

Ann Lindberg

Anna Nordström